

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021

Brandstrup Mose
Natura 2000-område nr. 34
Habitatområde H34

Kolofon

Titel:

Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021
for Brandstrup Mose
Natura 2000-område nr. 34
Habitatområde H34

År:

2014

ISBN nr.:

978-87-7091-729-2

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, Natura 2000-
plan. 18. december 2014

Dato:**Udgiver:**

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Forsidefoto:

Brandstrup Mose
Fotograf: Peter Bundgaard

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Resume:

Forslag til Natura 2000-plan for Brandstrup Mose. Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede naturtyper. Områdets udpegede naturtyper beskrives. Der er foretaget tilstandsvurdering af naturtyper, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne.

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne.....	6
1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus	7
2. Områdebeskrivelse.....	8
2.1 Områdets udpegningsgrundlag.....	9
2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur	9
2.2.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand.....	9
2.2.2 Sønaturtypers tilstand	10
3. Målsætninger	11
3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området	11
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter	12
3.3 Modstridende naturinteresser.....	12
4. Indsatsprogram.....	13

Miljøminister Kirsten Brosbøl

En stor indsats for dansk natur

Jeg sender nu forslag til Natura 2000-planer 2016-2021 i offentlig høring. Planerne er en hjørnesteen i regeringens ambitiøse Naturplan Danmark, som blev offentliggjort i oktober 2014.

Natura 2000-områderne indeholder nogle af Danmarks største og mest værdifulde naturområder fra Skagens Gren og Det Sydfynske Øhav til Vadehavet og Paradisbakkerne på Bornholm.

Natura 2000-planerne rummer - udover en langsigtet målsætning for hvert eneste af de i alt 252 naturområder - et ambitiøst indsatsprogram for kommunernes og offentlige lodsejeres aktiviteter frem til og med år 2021.

Indsatsen er den hidtil største samlede danske naturindsats og understøtter kommunernes indsats for at skabe Det Grønne Danmarkskort, der er en del af Naturplan Danmark. Dertil kommer, at indsatsen i områderne ikke alene vil gavne naturen, men også vil være med til at gavne vandmiljøet og bidrage til klimaindsatsen.

Med planerne vil regeringen samtidig leve op til Danmarks EU-forpligtelse ved især at have fokus på:

- At konsolidere indsatsen fra den første generation planer, som på grund af forsinkelse har haft en kortere periode til gennemførelse.
- At fortsætte arbejdet med at sikre naturpleje på de arealer, hvor det er nødvendigt for at sikre og forbedre naturtilstanden.
- At tage hul på en indsats for at forbedre naturen gennem etablering af sammenhængende naturarealer.
- At sikre en indsats mod invasive arter og målrettet forbedre levesteder for bl.a. truede ynglefugle.

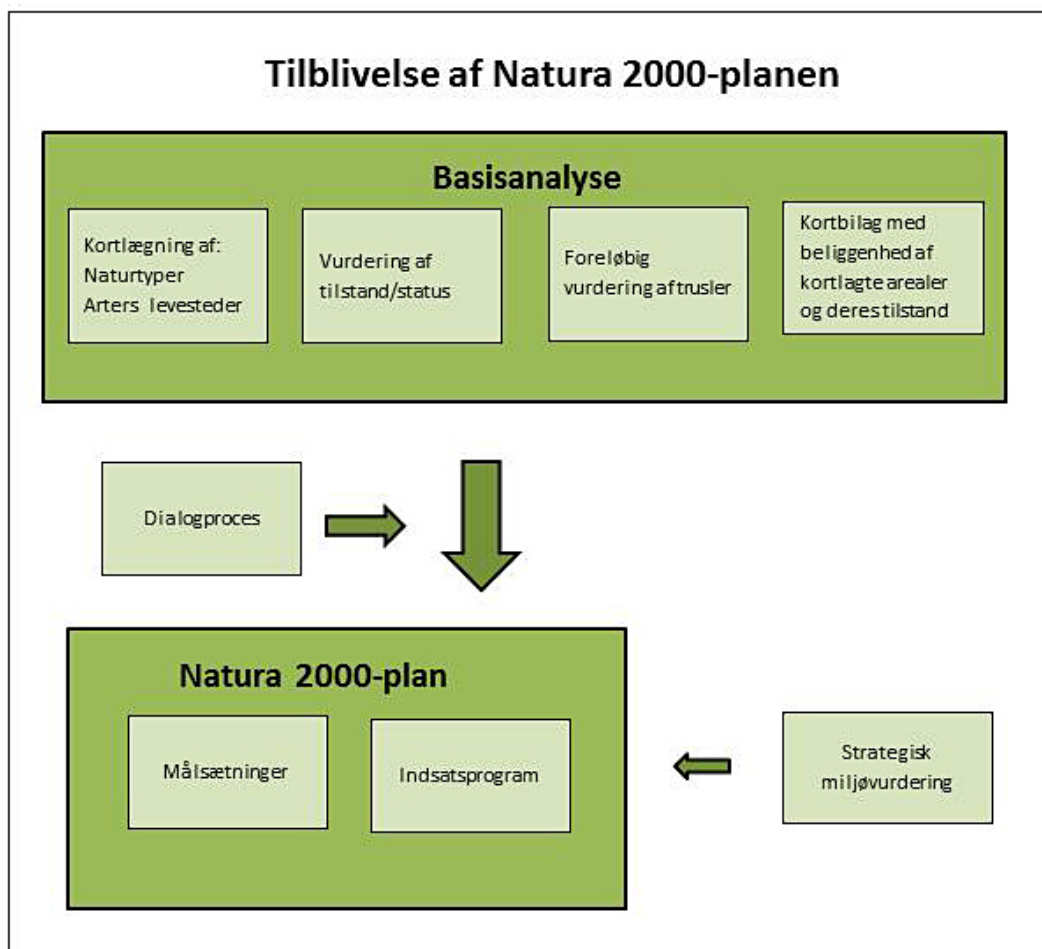
Det er vigtigt, at planerne denne gang kommer til tiden, så de indsats der er nødvendige, og de penge der er afsat, kan komme i arbejde for at sikre og forbedre den danske natur.

Jeg håber, at alle parter vil gå positivt ind i arbejdet med at diskutere planerne i den offentlige høring og ikke mindst i arbejdet med den efterfølgende gennemførelse af planerne.

1. Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelsesdirektivet- og habitatdirektivet) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for en række naturtyper og arter, som på europæisk plan er sjældne, truede eller karakteristiske. Det sker ved at imødegå væsentlige negative påvirkninger og ved at opnå og sikre en god eller gunstig naturtilstand bl.a. gennem hensigtsmæssig forvaltning af de udpegede Natura 2000-områder. Med en målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens biologiske mangfoldighed.

Med henblik på at fastsætte de langsigtede mål og prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen efter bestemmelserne i miljømålsloven og skovloven en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de 252 udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen revideres hvert 6. år, dog gælder planlægningen for de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer (skovloven) for 12 år. De langsigtede mål gælder for flere planperioder, mens retningslinjerne for indsats revideres i hver planperiode.

Processen i tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Den foreliggende plan afløser i 2016 de gældende Natura 2000-planer 2010-15 efter miljømålsloven, idet indsatsprogrammet for planperioden 2010-15 forudsættes gennemført indenfor den gældende planperiode, mens de dele af planerne, som er udarbejdet efter skovloven gælder fra 2010-21. Denne plan er således 2. generation af Natura 2000-plan for arealer, der ikke er omfattet af skovloven.

På grundlag af erfaringerne med de første Natura 2000-planer reviderede folketingset i 2013 miljømålsloven med henblik på at sikre en bedre dialog og inddragelse i Natura 2000-planlægningen og i gennemførslen af planerne. Desuden er der indgået aftale mellem regeringen og Kommunernes Landsforening om, at 2. plangeneration i højere grad skal tage afsæt i mål- og rammestyrelse af kommunernes gennemførelse af planerne. I denne plan kommer det til udtryk i rammerne for planperiodens indsats.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte beskyttelsesområde; men bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper, som forekommer i områderne. Natura 2000-planen har fokus på arealrelaterede indsats og rummer ikke indsatskrav vedrørende vandkvalitet, som sikres gennem vandplanlægningen, ligesom der heller ikke stilles konkrete krav til reduktion af kvælstofdeposition, som ligeledes reguleres ad anden vej, ikke mindst gennem husdyrgodkendelsesloven.

1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Denne plan vedtages i 2015 og erstatter Natura 2000-plan 2010-15, hvorefter kommunerne udarbejder bindende handleplaner med fokus på opgavefordelingen mellem myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatsen. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder som f.eks. fiskeloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind. Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, heller ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelle konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

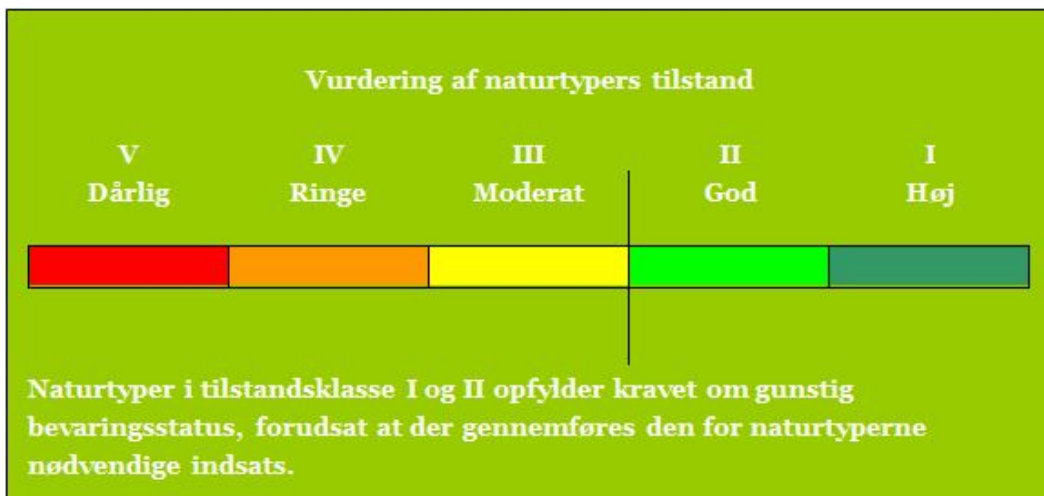
Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlag for handleplan, samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsats i området. Retningslinjer for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer, der er gældende til og med 2021, er indskrevet i Natura 2000-plan 2009-15 for området.

1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrundet udpegningen af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag, og der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper og nogle arter udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 815 af 27. juni 2007 med senere revisioner om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift har gunstig bevaringsstatus, mens der for naturtyper eller arters levesteder i tilstandsklasse III-V typisk skal gennemføres en større indledende forvaltningsindsats, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet på sigt.

Tilstandsklasser for naturtyper

De enkelte parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses, hvilke tiltag der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arternes levesteder.

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området består af et habitatområde. Mål og indsats for udpegningsgrundlaget for habitatområdet gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: *aktiv højmose*, *nedbrudt højmose*, *hængesæk* samt *skovbevokset tørvemose*. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af området naturværdier.

Rydning af træer på mosefladen i forbindelse med LIFE Højmose. Foto: Peter Bundgaard Jensen

Mosen ligger i en fordybning i et bakket morænelandskab og er dannet ved tilgroning af en sø. Området er den sidste rest af et stort sammenhængende moseområde, som for størsteparten er drænet og afvandet. Mosefladen består af aktiv højmose samt naturtyper opstået efter tørvegravning som har et stort potentiale for regeneration til højmose igen.

Flere steder ses begyndende aktiv tørvedannelse/sekundær højmosedannelse. Enkelte tørvegrave rummer en sjælden tørvemosflora og en karakteristisk vegetation. Som følge af den omfattende dræning er store dele af mosen i dag bevokset med primært birk og har karakter af sekundær skovbevokset tørvemose. Forekomster af brunvandet sø er registreret på arealet. Disse søer er tidligere tørvegrave, som er under kolonisation med tørvemosarter og kan med tiden blive til aktiv højmose igen.

En mere detaljeret områdebeskrivelse findes i basisanalysen.

2.1 Områdets udpegningsgrundlag

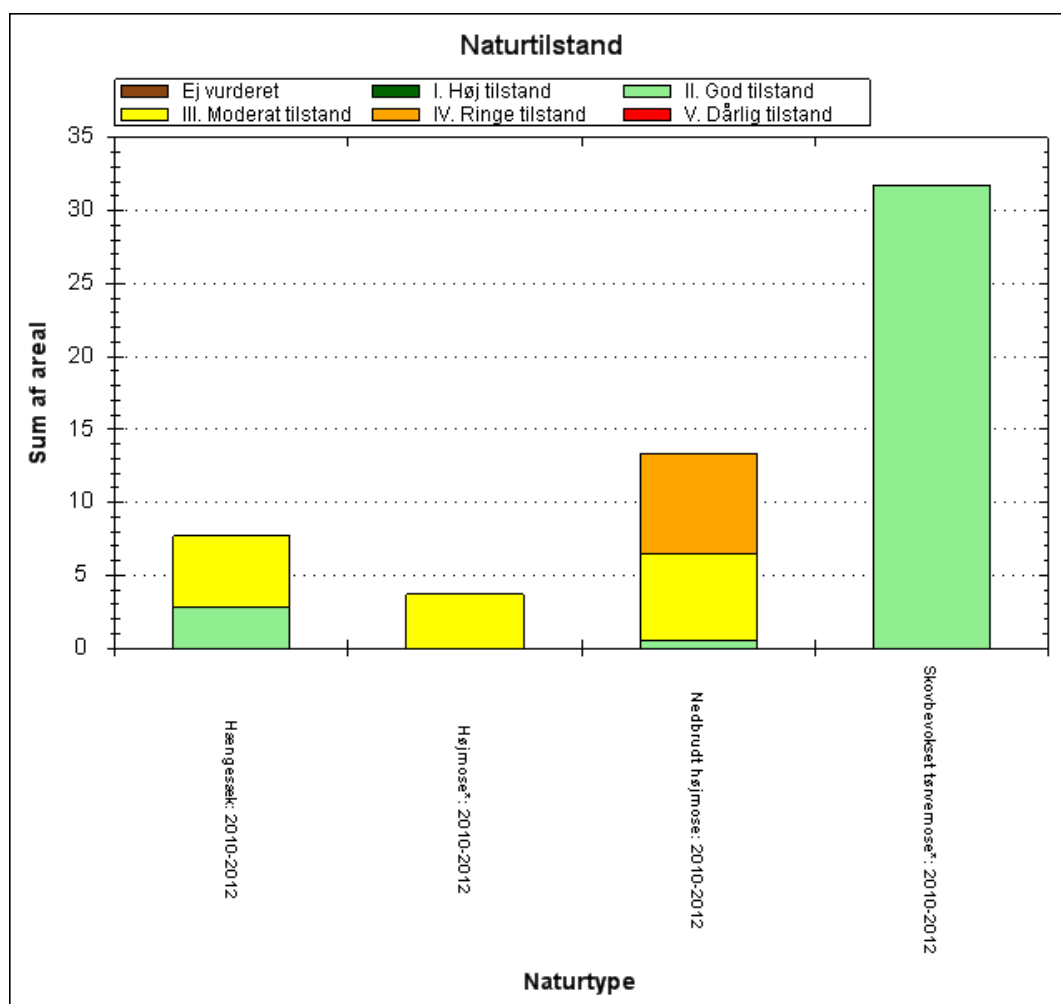
Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 34		
Naturtyper:	Brunvandet sø (3160)	Højmose* (7110)
	Nedbrudt højmose (7120)	Hængesæk (7140)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	

Naturtyper der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen. Der er ikke foretaget ændringer af udpegningsgrundlaget for dette område.

2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur

Neden for er vist den vurderede tilstand for de af områdets naturtyper og levesteder for arter, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem. Se basisanalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

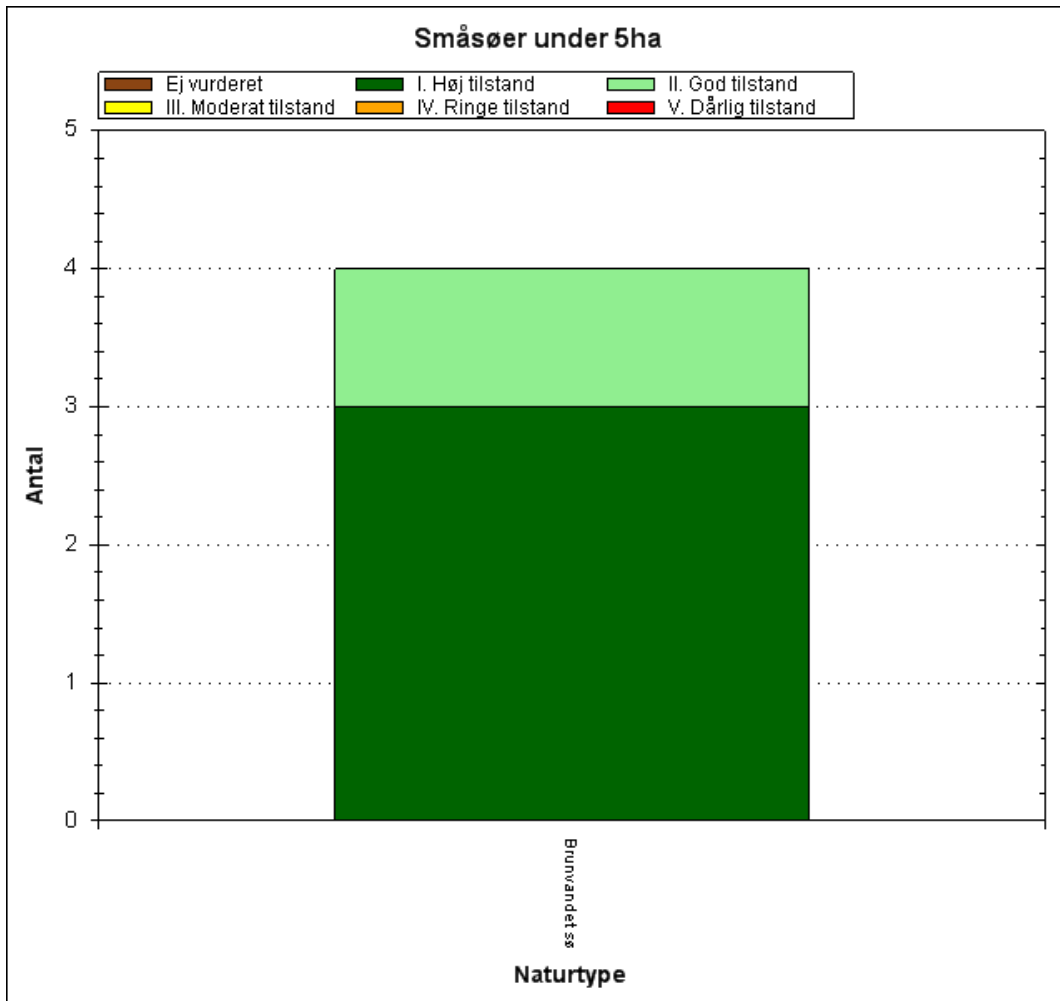
2.2.1 Terrestriske naturtyper arealfordeling og tilstand

De kortlagte naturtyper areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12.

Naturtilstanden for *aktiv højmose* og *nedbrudt højmose* er overvejende moderat til ringe. Årsagen er primært afvanding og tilgroning med vedplanter - i mindre grad også invasive arter. For naturtypen *hængesæk* er lidt under halvdelen af arealet i god tilstand mens resten i moderat tilstand. Denne naturtype har også kraftig tilgroning med vedplanter. Hele arealet med *skovbevokset tørvemose* har god naturtilstand.

2.2.2 Sønaturtypers tilstand

Antal og tilstand af de kortlagte småsøer i området.

De fire forekomster af *brunvandets sø* har god/høj naturtilstand som må tilskrives, at de er beliggende på en relativ næringsfattig mose.

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet som for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Truede naturtyper/arter
- Særligt danske ansvarsnaturtyper/arter.

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af den bedst faglige viden. Målsætningerne rækker udover den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og afspejler desuden en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

Udsigt over en del af mosefladen, der er ryddet for træer i forbindelse med LIFE Højmosen.
Foto: Peter Bundgaard Jensen

3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området

De overordnede mål for området er at området genoprettes til naturtypen *aktiv højmosen*, herunder alle successionsstadier fra *brunvandet sø* eller *hængesæk* i gamle tørvegrave. Arealet af naturtyperne *hængesæk* og sekundær *aktiv højmosen* øges, og der skabes en lysåben moseflade ved sammenkædning af de eksisterende lysåbne arealer, samt konvertering af *skovbevokset tørvemose*. Områdets målsætning forudsætter, at hele Natura-2000 området ses som en hydrologisk enhed. Selv om der er kortlagt forskellige sekundære naturtyper i området, sikres hele området derfor en

for *aktiv højmose* god-høj naturtilstand.

Områdets økologiske integritet sikres gennem genskabelse af de hydrologiske forhold, der betinger forekomst af højmosen, samt pleje med henblik på retablering af lysåben, tørvedannende mose, samt en lav næringsstofbelastning.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Naturtyper og arter skal på sigt opnå en gunstig bevaringsstatus. Selvom områdets naturtyper på nær *aktiv højmose* på lang sigt er målsat konverteret til *aktiv højmose* opstilles følgende målsætninger for de afledte naturtyper i deres resterende levetid:

- For naturtyper, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper, der er vurderet til tilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres tilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.

Et af områderne med fortsat aktiv tørvedannelse. Foto: Peter Bundgaard Jensen

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art. Gunstige vandstands- og lysåbneforhold til sikring og udvikling af området som en aktiv højmose prioriteres højere end de øvrige naturtyper i området. En sådan genskabelse af højmosen tager århundreder, og der vil derfor ses en glidende overgang mellem de øvrige naturtyper i retning mod udvikling af aktiv højmose.

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever de EU-retlige forpligtelser, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer.

Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

Områdets fredskovpligtige skovnaturtyper er omfattet af retningslinjer i Natura 2000-planen 2010-15 og videreføres i denne plan.

Skovbevokset tørvemose med spindelvæv. Foto: Peter Bundgaard Jensen

Generelle retningslinjer

- 1.1 Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
- 1.2 Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
- 1.3 Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.
- 1.4 Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Område specifikke retningslinjer

- 2.1 Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne aktiv højmose, nedbrudt højmose og hængesæk med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- 2.2 Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på arealer med aktiv højmose som har væsentlige forekomster i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale nærmere på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

16

www.nst.dk